

جزوه درس دانش خانواده و جمعیت

جمعی از نویسندگان

سال تحصیلی ۹۶-۹۷

عالم محضر خداست، در محضر خدا معصیت نکنید!

امام خمینی (ره)

جزوه درسی دانش خانواده خلاصه فصل ۲ا)

نیازهای اساسی انسان: نیازهای انسان او را به حرکت و زندگی سوق می دهد. برخی نیازها زیستی است. نیازهایی از قبیل خوراک ، پوشاک وغیره. یک طیف هم نیاز اجتماعی است مانند نیاز به محبت، عاطفه و غیره. مهمترین نیازها در دوران بلوغ خود را نشان می دهد. نیاز به همراهی از جنس مخالف مهمترین نیازی است که به شخص آرامش عاطفی بخشیده و نیازهای همه جانبه او حتی حس محبت او را پاسخ می دهد. ۱. نیاز عاطفی: هر فردی هم به ارتباط با دیگران و هم به محبت کردن و مورد محبت واقع شدن نیازمند است. مزلو روان شناس انسان گرا سومین نیاز اساسی را تعلق پذیری و محبت می داند که از طریق رابطه صمیمی با همسر و غیره یا از روابط اجتماعی در گروه برآورده می شود. برآورده شدن نیاز عاطفی در چارچوب ازدواج مجاز شده است. ۲. نیاز جنسی: مزلو نیاز فیزیولوژیک را اولین نیاز ضروری انسان که شامل نیاز به غذا و ارضای غریزه جنسی و آب می باشد و ازدواج به این نیازها پاسخ می دهد. اگر این نیازها به ازدواج ختم نشود بزرگترین مشکلات متوجه دختران و پسران جوان شده و جبران آن به سختی و یا ناممکن خواهد بود.

آسیب های قبل از ازدواج: غریزه جنسی بسیار قوی است و انسان برای سامان دادن به آن دست به گزینش راه هایی می زند که برای انسان خسارت به ارمغان می آورد که (روابط آزاد با جنس مخالف) و (دوستی با جنس مخالف) این دو آسیب نتایج تلخی به دنبال دارد. یک) روابط آزاد با جنس مخالف و پیامدهای آن: این روابط به معنای روابط جنسی براساس اراده خود فرد و رضایت طرف مقابل است و به جز رضایت دختر و پسر، محدودیت دیگری را نمی پذیرد. ادیان نیاز جنسی را فقط در قالب ازدواج جایز می شمارند پیامدهای این روابط از این قبیل است: ۱) افسارگسیختگی امیال جنسی: زیاده روی در ارضای غریزه جنسی نه تنها باعث ارضای کامل نمی شود و آسیب را خواهد بود. آزاد گذاشتن این غریزه باعث شعله ورتر شدن آن می شود به تعبیر شهید مطهری: «در این مورد، هرچه عرضه بیشتر گردد، هوس و میل به تنوع افزایش می یابد.» هیچ دلی از هوس سیر نمی شود و همیشه احساس محرومیت با آن همراه است که این به اختلالات روحی و بیماری های روانی می انجامد. ۲) احساس گناه: تخلف از هنجارهای اجتماعی و شکستن حریم خانواده که در ارتباط آزاد اتفاق می افتد پیامدهای روان شناختی، مانند خود سرزنشی و دوری از روابط اجتماعی و غیره را به دنبال دارد. ۳) محرومیت از ارزش های والای وجودی: انسان باید در صدد ارضای نیازهای وجودی خود مانند نیاز به امنیت و غیره باشد تا بتواند به اهداف والای انسانی دست یابد.

راجرز و مزلو هدف والای انسانی را خودشکوفایی می دانند و آلپورت تبدیل شدن به انسان کامل را غایت اصلی برمی شمارد. گاه برای رسیدن به این اهداف باید نیازهای فیزیولوژیک محدود گردد چرا که توجه افراطی به نیازهای فیزیولوژیک - از جمله نیازهای جنسی- انسان را از رسیدن به اهداف والا باز می دارد. ۴) بروز ناهنجاری های اجتماعی: آزادی های جنسی عاملی برای بروز ناهنجاری های اجتماعی و جنایت است.

۵. آسیب رساندن به زنان عفیف: خانم جینا لمبروزو می گوید: این که گفته شود غرایز جنسی آزاد گذاشته شود اگر چه در ظاهر مطلوب است ولی برای زنان آسیب زا است چرا که زنان دلربا قادر بر تصاحب شوهر دیگران می شوند و زنان پارسا شاهد از دست دادن همسران خود می گردند و سرانجام بین زنان پارسا و تبهکار فرقی نباشد. قوانین معمول ملل جهان همین است که نباید مصالح اکثریت، فدای لذات قلیلی شود. بهترین راه حل همان راهی است که پیشینیان انتخاب نموده اند، یعنی

زناشویی. ۶) بروز آسیب های عاطفی: ارضای نیازهای عاطفی باید کنترل شده و قانون مدار باشد. ایورموریش، جامعه شناس غربی می گوید: جامعه باید اظهار عواطف را به سامان درآورد و هر فرد بفهمد مهار خود و قبول مسئولیت در قبال حالات عاطفی چقدر اهمیت دارد. می، معتقد است عشق مراحل دارد از جمله میل روانی، که از طریق پیوند با فردی عزیز به وجود می آید.

۷. ظهور تنش های روانی: ارتباط آزاد با جنس مخالف گاه به وابستگی دختر و پسر می انجامد. جوانان به افسردگی شدید دچار می شوند. هر دو طرف یا یکی از آنها خواهان استمرار این ارتباط دوستانه هستند و امکان ازدواج به دلیل ویژگی های شخصی، خانوادگی و غیره وجود ندارد وابستگی عاطفی آفت بزرگی برای تمرکز حواس می شود. ۸) بروز آسیب های معنوی: روابط آزاد زن و مرد از مصادیق شهوت رانی شمرده می شود براساس روایات شهوت دل را از محبت خدا خالی می کند، گذرگاه شیطان، افسوس در قیامت را به دنبال دارد. کسی که عقل او بر شهوت غلبه کند برتر از ملائکه و کسی که شهوت بر عقل او غلبه کند از چهارپایان پستر است. ۹) فراوانی ازدواج ناپایدار: روابط اغلب براساس جاذبه های ظاهری شکل می گیرد که شرط اساسی یک ازدواج موفق، یعنی رعایت مشابهت ها و هم سطح بودن طرفین که شرطی ضروری است در آنها لحاظ نمی شود. پیامبر اکرم (ص) فرموده است: دوست داشتن هر چیزی، انسان را کور و کر می کند. وقتی هیجانات فروکش کند نقص ها نمایان شده و به اختلافات خانوادگی می انجامد مثلاً در امریکا، از هر صد ازدواج عشقی، نود و سه مورد آن با شکست دردناک مواجه شده است.

۱۰) کاهش ازدواج: هنگامی که افراد به راحتی با صرف هزینه اندک، امکان نیل به اهداف مورد نظر خویش را به صورت پیاپی داشته باشد و خود را ارضا کنند، انگیزه زیادی برای ازدواج نخواهند داشت. در چنین وضعی با توجه به جاذبه روابط بین دو جنس بروز تنش، خیانت و طلاق را پدید می آورد. ۱۱) کاهش لذت جنسی: گرچه ارتباط آزاد عطش روانی- جنسی را روزافزون می کند. استمرار آن لذت جنسی واقعی را به مرور کاهش می دهد. پیامبر اکرم (ص) می فرماید: خود به زنا آلوده نکنید که خداوند لذت همسران را از درون شما می زدايد. خشونت های جنسی بر ضد زنان، افزایش خانواده های تک والدینی، سقط جنین از پیامدهای روابط آزاد با جنس مخالف است.

دو) دوستی با جنس مخالف و پیامدهای آن: گرایش دختران و پسران به دوستی با جنس مخالف در آغاز نوجوانی و به علت بیداری غرایز و شدت حالات هیجانی آغاز می شود. برخی از پسران داشتن دوست دختر را نوعی محبوبیت و قدرت اجتماعی برای خود می شمارند و نیازهای جنسی خود را از این طریق برطرف می نمایند. برخی از دختران ارتباط با پسران را نوعی جذابیت می دانند و تصورشان این است که این دوستی ها به ازدواج ختم می شود.

پیامدهای ناگوار دوستی با جنس مخالف: بروز حسادت، ابتلا به بیمارهای مقاربتی مانند ایدز، بارداری های ناخواسته و غیره است. کازمارک و بک لند در مقاله ای با عنوان (سوغ محرومیت، گسسته شدن پیوند عاشقانه یک نوجوان) بیان کردند که وقتی رابطه عاطفی دو نفر قطع می شود حالاتی شبیه داغ دیدگی و سوگ می شوند.

افت تحصیلی، بروز مشکلات جسمی و همزمان اشتغال ذهنی به فرد سابق از نمونه های واکنش به جدایی است. ابی.ال فروث با مطالعه طولی روی ۱۳۱۶ نوجوان دختر و پسر ۱۳ تا ۱۸ ساله نشان داد که رابطه عاشقانه با جنس مخالف، در دختران باعث افسردگی و در پسران کاهش سطح اعتماد به نفس می شود. پیش از سال ۱۹۸۰ تجاوز از سوی بیگانه منحرف صورت

می گرفت اما از آن زمان به بعد در امریکا و اروپا اعلام شد که تجاوزگر و قربانی یکدیگر را به خوبی می شناسند که در اصطلاح به آن تجاوز در قرار عاشقانه یا تجاوز آشنا می گویند. پسران نجیب در موقعیت هایی مانند مصرف الکل، استفاده از مواد مخدر و غیره از نظر شهوت رانی تحریک می شوند و دوست جنس مخالف خود را به تماس جنسی وادار می کند. در کشور ایران به دلیل فضای مذهبی دوستی با جنس مخالف کمتر است.

خویشتن داری و مدیریت آسیب های قبل از ازدواج: اسلام برای لزوم رفتار جنسی متناسب قوانینی تعیین کرده است: یک) تاکید بر رعایت حیا در روابط با جنس مخالف: امام صادق (ع) می فرماید: اگر حیا نبود از هیچ یک از کارهای زشت دوری نمی شد. اگر مردم حیا نداشتند از فحشا پرهیز نمی کردند.

دو) ایجاد نگرش منفی به پیروی از غرائز حیوانی:

سه) ایجاد نگرش منفی به دل بستگی شدید به نامحرم: حضرت علی (ع) می فرماید: هر که عاشق شود، چشم بصیرت او کور می گردد و قلبش بیمار می شود. چهار) سفارش به تقوای چشم، گوش، زبان و لمس: که خطاهای جنسی از این حواس آغاز می شود. تشکیل خانواده و کارکردهای آن: یک) اهمیت و ضرورت ازدواج: هدف از ازدواج آرامش و تسکین روان آدمی بیان می کند و مهمترین انگیزه ازدواج نیاز به محبت و مهر و داشتن شریک زندگی است.

دو) کارکردهای ازدواج: نزدیکترین رابطه عاطفی میان زن و شوهر ازدواج است که باعث کاهش نگرانی ها و اضطراب ها می شود. ازدواج آثار فردی و اجتماعی فراوانی دارد. تجربه همسر شدن و بعد از آن پدر یا مادر شدن که در اثر آن دیگران را بخشی از خود می بیند و این توسعه خود است.

انتخاب همسر شایسته: یک) معیار همسر گزینی: ۱) همتایی و همانندی: اسلام در انتخاب همسر بر اصل هم کفو بودن یعنی زن و مرد در ویژگی های مناسب برای ازدواج مشابه و تقریباً همتا باشند که این همتایی بیشتر در خصوص ایمان است. باورهای صحیح یک ملاک برای یک همسر مناسب است. ۲) خوش اخلاقی: اخلاق نیکو باعث سازگاری، تفاهم و همکاری زناشویی می شود. ۳) تقوا: همسر مناسب باید با تقوا باشد و از زنا و شراب خواری دوری کند و به طور علنی دچار گناه نشود و فردی که فاقد این تقوا باشد مناسب نخواهد بود. ۴) سلامت: فرد به بیماری جسمی شدید و لاعلاج یا بیماری روانی شدید مبتلا باشد او به عنوان همسر، اهداف مورد نظر ازدواج تامین نخواهد کرد. گرایش عاطفی زن و مرد در آستانه ازدواج برای حصول محبت و حمایت روانی آنها از یکدیگر لازم است.

دو) مهارت های انتخاب همسر شایسته: ۱) خودشناسی مقدمه همسر گزینی: انسان باید ویژگی های جسمی، اخلاقی، اعتقادی و خانوادگی خود را به خوبی بشناسد تا بتواند بفهمد چه کسی همتای او است و صداقت در خودشناسی باعث شناخت بهتر فرد می شود. ۲) راههای شناخت فرد مناسب برای ازدواج: گفتگو با طرح سوال های دقیق، دقت در گفتار و رفتار، تحقیق از دوستان صمیمی و معارفان و غیره، توکل به خداوند و مشورت با افراد آگاه از راههای شناخت همسر است. ۳) سوالاتی برای شناخت بیشتر: برای شناخت بیشتر چند سوال طرح شود: مانند ۱. ویژگی های اخلاقی بارز شما چیست؟ ۲. آیا تعصب خاصی دارید؟ و غیره. از حساسیت ها و علایق فرد شناخت حاصل شود مانند این که دختر نسبت به نظم حساسیت و سواس گونه ای داشته باشد و پسر فردی نامنظم باشد زیرا اگر دختر یا پسر به امری حساس باشند و طرف مقابل به آن اهمیتی قائل نشود در آینده دچار مشکل می شوند البته برخی از سلیقه ها تحت تاثیر روابط مشترک با همسر تغییر خواهد کرد.

تسهیل ازدواج در رویارویی با موانع مختلف: افزایش سطح توقعات مادی و غیر مادی فرد و خانواده، مشکلات خانوادگی، سن، سربازی و غیره از جمله موانع ازدواج هستند و به تعدادی از این موانع و راهکارهای آن اشاره می شود: یک) اشتغال به تحصیل: بسیاری از دختران و پسران اشتغال به تحصیل را مانع ازدواج می دانند اگر چه ازدواج باعث می شود تا ساعات کمتری درس بخوانند اما بازده آنان بیشتر می شود. در این زمینه باید به این نکات توجه کرد: فاصله ی میان عقد و عروسی کمی بیشتر باشد، شروع ازدواج با مقاطع حساس تحصیلی مانند کنکور همزمان نباشد، مراسم عروسی بعد از گذراندن یک تا دو ترم برگزار شود تا ترک تحصیل کمتر شود، عروس و داماد با دلگرمی و قناعت به یکدیگر آرامش دهند تا در مسائل آموزشی و پژوهشی پیشرفت کنند، در امور خانه به یکدیگر کمک کنند، والدین از آنها حمایت کنند، کارهای اضافی مانند مهمانی های زیاد از برنامه خود حذف کنند.

باشد و زن هم توان مدیریت شوهری با تحصیلات کمتر را داشته باشد. سه) مسائل اقتصادی: اگر امکانات ابتدایی و لازم برای ازدواج وجود داشت می توان برای آن اقدام کرد. در این زمینه: باید به خداوند توکل کرد، پسران سطح توقعات شغلی خود را پایین بیاورند تا شغل مناسبی بیابند، دختران اگر پسر اهل کار و تلاش است اما نمی تواند نیازهای زندگی را برآورده کند تا زمان فراهم شدن امکانات می تواند از حمایت خانواده بهره مند باشد، برای ازدواج نباید توقعات بالایی در میزان مهریه، جهیزیه و مسکن داشت، در تعیین مهریه افراط نشود.

نه) سخت گیری در معیارهای ظاهری: زیبایی همسر را نباید مانعی برای ازدواج دانست زیرا: زیبایی کامل نیست، جلوه های زیبایی فراوانی در همسر وجود دارد و باید آنها را کشف کرد و عقل را بر هوس حاکم ساخت، زیبایی عادی می شود و رفتار همسر مهم است، زیبایی امری شدنی است و فرد با آرایش، لباس و غیره زیبا خواهد شد، زیبایی امری ترکیبی است و چه بسیار پسران فهمیده و دختران خوش سخن که با اندکی زندگی مشترک در چشم یکدیگر زیبا جلوه خواهند کرد، زیبایی نسبی است چه بسا دختری در چشم پسری زیبا جلوه کند اما مادر پسر او را نپسندد، گاهی زیبایی هم سبب غرور او می شود و این زندگی را تلخ می کند، زیبایی دختر و پسر برای همسرانی که غیرت نسبت به برخورد جنس مخالف با همسرشان دارند گرفتاری ایجاد خواهد کرد.

ده) باورهای اشتباه: ۱. ترس از محدود شدن آزادی های دوران مجردی: از دست دادن آزادی های دوران مجردی بهای رشد است در دوران تاهل به دست می آید. هنگام انتخاب همسر نظر او را در مورد آزادی های دوران مجردی و حفظ مواردی که برای شما مهم است را بپرسید تا در این زمینه به تفاهم برسید. ۲. ترس از مشکلات زندگی: نباید یاری خداوند را فراموش کرد، سابقه پیروزی بر مشکلات، مشورت با افراد موفق در زندگی، توانایی شریک زندگی در حل مشکلات و این که مشکلات با یاری خداوند تمام می شود. ۳. مقایسه با دیگران: راز یک انتخاب صحیح تناسب زن و مرد با یکدیگر است نه تناسب با دوستان و آشنایان. مقایسه فرصت های ازدواج خود با سایر افراد گاه به بهای از دست دادن موقعیت های مناسبی تمام می شود که هرگز قابل برگشت نیست. ۴. تاکید بر ازدواج خواهر بزرگتر: ازدواج خواهر کوچکتر قبل از خواهر بزرگتر نباید موجب سرشکستگی و افسردگی خواهر بزرگتر شود. بنابراین والدین با خواهر بزرگتر با ظرافت سخن بگویند و موافقت او را برای ازدواج خواهر کوچکتر جلب کنند، عزت و احترام دختر بزرگتر حفظ شود، والدین علت این امر واضح برای بستگان و دیگران بیان کنند، با خواهر بزرگتر برای ازدواج خواهر کوچکتر مشورت شود.

یازده)اختلاف نظرهای سیاسی: اگر دختر و پسر در کلیات اعتقادات سیاسی با هم مخالف و در تضاد نباشند، هر دو یا یکی از آنها تعصب سیاسی نداشته باشند و دیدگاه سیاسی خود را با مسائل زندگی خانوادگی در نیامیزند اختلاف در ایده های سیاسی مانع ازدواج نیست. دوازده)تفاوت فرهنگی: باید به این نکات توجه کرد: فرد در صورتی که قدرت انطباق با شرایط جدید دارد این ازدواج را بپذیرد، فرد باید قبل از ازدواج با آداب و رسوم طرف مقابل آشنا شود تا با رعایت آن مانع از ایجاد اختلاف با وی یا خانواده شود و اگر سطح تفاوت فرهنگی بسیار بالا بود ازدواج چندان مناسب نیست. سیزده)ازدواج با فرزند تک سرپرست: باید توجه داشت که او از وجود یک سرپرست محروم بوده است پس همسر وی باید اهل محبت و مدارا باشد، به دلیل فقدان الگوی پدرانه یا مادرانه همسر نیاز به زمان دارد تا الگوی پدرانه یا مادرانه را به خوبی ایفا کند پس باید با او مدارا شود. چهارده)مخالفت والدین: در این زمینه باید این اقدامات را انجام داد: بهتر است فرد علت مخالفت را جویا شود تا اگر علت غیرمنطقی است با آرامش آنان را با خود همراه سازد، از افرادی که دلیل او را درک می کنند و می پذیرند و بر پدر و مادر او نیز نفوذ دارند استفاده کند تا میانجی گری کنند.

این فرد می تواند از بستگان ، یک روحانی، برادر یا خواهر یا مشاوره کمک بگیرد. پانزده)سراغ نداشتن فرد مناسب: اگر فرد مناسبی برای ازدواج یافت نشد از افراد امین کمک گرفته شود.تضرع به درگاه خدا و توسل به اهل بیت(ع) نیز کلید حل مشکل است.

فصل ۳

تحکیم خانواده، عوامل استحکام خانواده، مهارت های تحکیم خانواده، مهارت های کسب درآمد، تقویت کارکردهای خانواده، عوامل استحکام خانواده

دین داری اعتقادات دینی و رفتارهای منطبق بر شاخص های دینی بر سلامت روابط خانواده و استحکام آن تاثیر زیادی دارد؛ چراکه ایمان مذهبی در معنا دار کردن زندگی و کاستن از رنج های آن نقش دارد و بردباری را تقویت می کند و اهل خانواده در بایدها و نبایدهای زندگی تابع دستورات الهی هستند و در همه حال خدا را ناظر و شاهد بر اعمال خود می دانند و از اصول و اخلاق تخطی نمی کنند؛ و از محرمات الهی مانند: غیبت و تهمت و دروغ و ... اجتناب می کنند؛ و فضایل اخلاقی مانند: صداقت و احترام و محبت و گذشت و عفو را ملکه ی وجودی خود می کنند و... در نتیجه پایه های خانواده را مستحکم می نمایند. امام حسن علیه السلام می فرماید: دختری را به ازدواج پسری با تقوا در آور، زیرا اگر او را دوست داشته باشد به او احترام می گذارد و اگر از او متنفر باشد به او ظلم نمی کند.خوب گوش دادن، به صحبت های همسر، همدلی نمودن با وی.

از ابراز خستگی و بی حوصلگی موقع صحبت کردن همسران خودداری کنید؛ دوری کردن از به کاربردن کلماتی مانند: "تو که می دانی" و "صدبار به تو گفتم..."

نباید هنگام گفتگو عصبانی شد.

در سخن گفتن باید از توهین و تحقیر اجتناب کرد ...و

روابط زناشویی مطلوب .

در هیچ شرایطی بستران را از هم جدا نکنید و از دیدن فیلمهای و مرور پایگاه های اینترنتی نامناسب پرهیز کنید .

برپایه ی آموزه های قرآنی و فرمان الهی، زنان و مردان می بایست در شبانه روز سه وعده را خلوت کنند و در این سه زمان حتی فرزندان نیز نباید در خلوت گاه ایشان وارد شوند. در این سه خلوت زن می بایست خود را به اشکال مختلف بیاراید و از -هرگونه آرایش و زینت بهره برد.

مهارت کسب در آمد و مدیریت مصرف

در آمد از حلال باشد تا از تاثیر نامطلوب بر فرزندان پیش گیری شود. امام صادق علیه السلام می فرمایند: "اثر درآمد حرام ، در نسل آشکار می گردد.

مصرف را مدیریت کنید و مقداری پس انداز داشته باشید به فکر تهیه مسکن باشید و با برنامه ریزی به آن اقدام کنید.

"عوامل تحکیم خانواده

- سازگاری با همسر از عواملی است که سبب تحکیم خانواده می شود ، بدین معنی که زوجین با یکدیگر توافق و سازش اخلاقی داشته باشند. مسلم است که وقتی زن و شوهر در کنار یکدیگر قرار می گیرند و در جمیع شئون زندگی، با یکدیگر شریک می شوند ، گاه اختلاف سلیقه هایی پیدا می کنند. برای آن که این اختلاف ها، اساس زندگی مشترک را خدشه دار نسازد و قلب همسران را از هم نرنجاند ، باید به فرآیندی جهت سازش و توافق توسل کرد. در طی این فرآیند ، هر یک از زن و شوهر از بعضی امیال، خواسته ها و سلیقه هایشان برای احترام به نظر همسر خود، چشم پوشی می کنند

- محبت و احترام نسبت به همسر یکی دیگر از رموز موفقیت در زندگی مشترک این است که در پاره ای از مسائل جزئی، فراست و دقت نظر اعمال شود

در صورتی که خطاب به همسر، احترام آمیز باشد، پڑواکی از محبت و صمیمیت را در پی خواهد داشت

وجود مبارک علی علیه السلام و فاطمه سلام الله علیها در رعایت این نکته نیز، الگو و سرمشق بوده اند. آن بانوی بزرگوار، نام همسر خود را با احترام یاد می کرد. گاهی وی را با کنیه «ابالحسن» می خواند و گاهی با یاد قرابت نسبی (یا ابن عم) وی را ندا می داد و گاه با لقب شریف «یا امیرالمؤمنین او را فرا می خواند و در گاه مؤانست و بعضی از موارد دیگر نیز از سر حکمت، وی را با نام مبارکش می خواند و گاه نیز با سایر القاب مبارک از او یاد می نمود.

نمونه سؤال

۱- اصول حاکم بر خانواده را ذکر نمایید؟

الف) اصول ناظر بر روابط اعضای خانواده

ب) اصول ناظر به ماهیت جمعی خانواده

۲- اصول ناظر بر روابط اعضای خانواده چند قسم است ؟ (۵ قسم)

اصل مکمل بودن: زن و مرد مکمل یکدیگر هستند. با مراعات این اصل اگر کوتاهی و یا نقصی در منش و شخصیت و نوع ارتباطات رفتاری و عاطفی مشاهده گردد با صبر و شکیبایی اصل تفاوت و مکمل بودن به اصلاح و تکمیل شخصیت یکدیگر پرداخته تا از زندگی بهتر بهرمنند گردند .

اصل تعاون : همکاری و تعاون از اصول مهم حاکم بر خانواده است. این همکاری گاهی درون خانوادگی یا برون خانوادگی است. با چنین اصلی زنان با ایثار و قناعت و تحمل مشکلات زندگی و مردان با یاری رسانی به همسر در زندگی مشترک تجلی پیدا میکند.

اصل مودت : حس خودخواهی انسان در خانواده را به حس دگر خواهی تبدیل میشود که ریشه آن دو عنصر مودت و رحمت است که هر یک تصویر زیبایی از خانواده را به نمایش می گذارد و خداوند با ایجاد آن بین زوجین ، تحکیم و تقویت رابطه عاطفی آنان را وسیله آسایش و آرامش یکدیگر قرار داده است.

اصل معاشرت به معروف: محیط خانواده ، فضای ویژه ای است و ضابطه ی رفتاری مناسب را می طلبد. برای همسران به معنای معاشرت شایسته و رفتار انسانی مناسب با زنان و برای مردان به واسطه نقش مدیریتی در خانواده نیازمند احترام و حفظ جایگاه و منزلت خود در خانه هستند تا نظام خانواده را با پایداری و ثبات به اهداف خود برسانند.

اصل تناسب حق و مسئولیت: خداوند نظام حقوق خانواده را عادلانه و حکیمانه تعیین کرده است یعنی قواعد حاکم بر روابط خانوادگی را گاه متضمن حق ها و گاه بیان کننده مسئولیتها و تکالیف با تناسب حق و مسئولیت بر قرار نموده است.

۳- اصول ناظر به ماهیت جمعی خانواده چند قسم است ؟ (۶)

اصل قداست: خانواده در اسلام دارای یک ارزش بنیادین در جهت کمال انسانی است. چنین قداستی زمانی پدیدار میگردد که عقد و نکاح به عنوان پیوند دهنده زن و مرد که مورد تأیید و توصیه الهی است برقرار می گردد. یکی شدن نه صرفاً لذت گرایی ، خود خواهی بلکه موجب تعالی معنوی و شکوفایی جسمی ، روحی و اخلاقی را موجب می شود.

اصل استحکام : روح حاکم بر خانواده ، کمک و همیاری و اصل در آن ، بقا و دوام است. تلاش زوجین باید در جهت استحکام خانواده باشد و ناملایمات و کاستی های طرفین آن را متزلزل نساخته .

اصل وحدت : بر اساس نظام حقوقی اسلام ، دین عنصر سعادت و نظم دهنده به زندگی انسان است. وحدت در دین شرط شروع زندگی است یعنی زن مسلمان نمی تواند با مرد غیر مسلمان ازدواج کند و یا زن و شوهری که یکی از آنان دین خود را از اسلام به غیر اسلام تغییر دهد ازدواج آنان فسخ می شود. پس علاوه بر حاکمیت قانون واحد در خانواده حفظ کرامت اعضای خانواده برای اداره آن نظام مدیریتی واحدی خانواده پیش بینی شده و یکی از امتیازات نظام حقوقی اسلام است.

اصل مراعات حریم خصوصی: خلوتگاه انسان که هیچ کس بدون مجوز ، حق ورود به آن را ندارد. در این حریم شخص باید ایمن بماند بدون نگرانی. این اصل در درون خانه نیز باید برای اعضاء خانواده مورد احترام باشد. روابط زن و شوهر خاص است و نسبت به دیگران از جمله فرزندان حریم محسوب می شود.

اصل رعایت مصالح کودک : اصل حمایت از فرزند برای پدر و مادر مسئولیت ایجاد می کند از جمله به دنیا آوردن کودک مشروع و سالم و تربیت صحیح.

اصل حمایت : این اصل دو قسم است حمایت درون خانواده با حمایت اقتصادی و غیر اقتصادی و حمایت بیرون خانواده که توسط دولت در چارچوب اختیارات با رعایت مصلحت نهاد خانواده اعمال می کند.

۴- حقوق و تکالیف اعضای خانواده چند قسم است ؟

الف (حقوق و مسئولیت های مالی همسران در خانواده .

ب (حقوق و مسئولیت های غیر مالی همسران در خانواده

۵- حقوق و مسئولیت های مالی همسران در خانواده به چه صورتی است ؟ شامل دو بخش است:

بخش اول: آزادی اقتصادی همسران در خانواده و بیرون خانواده

بخش دوم: حقوق و مسئولیت های اقتصادی از جمله نفقه (زوجه و بستگان) ، مهریه و ارث می باشد.

۶- حقوق و مسئولیت های غیر مالی همسران در خانواده به چه صورتی است ؟ شامل دو بخش است:

بخش اول : حقوق و مسئولیت های مشترک که شامل ۱- حسن معاشرت ۲- اسکان مشترک ۳- وفاداری ۴- مشارکت و همکاری در امور خانواده ۵- حضانت و تربیت فرزندان.

بخش دوم : حقوق و مسئولیت های اختصاصی مردان که شامل ۱- مدیریت خانواده ۲- تمکین زوجه ۳- ولایت بر فرزندان

۷- برخی فضایل اخلاقی و معنوی خانواده را بیان کنید ؟

توجه به حضور خداوند در زندگی.

شناخت معصومین(ع) و عمل به سیره ی آنان

شناخت رذائل و فضائل اخلاقی.

۷- وضعیت اشتغال زنان طبق قوانین اسلام و قانون مدنی به چه صورت می باشد ؟

- ممنوعیت ارجاع کار های سخت و زیان آور و خطر ناک به زنان و مزد مساوی برای انجام کار مساوی (قانون کار).

- شوهر می تواند زن خود را از حرفه یا صنعتی که با مصالح خانوادگی یا حیثیات خود یا زن مناقات داشته باشد منع کند(ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی).

- زن در اشتغال خود با مردان نامحرم روابط غیر متعارف و یا دائم در معرض نگاه های الوده مردان باشد.دادگاه به درخواست شوهر می تواند زن را از کار منع کند

۸- نفقه زوجه یعنی چه ؟

مخارجی که شوهر باید به همسر خود بپردازد.

۹- نفقه اقارب یعنی چه ؟

انفاقی که شخص باید در حال نیازمندی والدین و فرزندان بپردازد تا صرف فرزندان صغیر یا فقیر و یا پدر و مادر نیاز مند او شود. نفقه اولاد بر عهده پدر است .پس از فوت پدر یا عدم قدرت او به عهده اجداد پدر است با رعایت نزدیکترین فرد .در صورت نبود پدر و اجداد پدری یا عدم قدرت آنها نفقه بر عهده مادر است.

۱۰- مهریه چیست ؟ عطیه و بخشش است که مرد هنگام ازدواج به همسر خود می پردازد.

۱۱- آثار روان شناختی مهریه در مردان را بیان کنید ؟

الف) هزینه نمودن برای کسی که به علاقه مند و دوستش دارد.

ب)تأثیر مهریه ، سرمایه گذاری عاطفی و مادی گسترده

۱۲-توصیه اخلاقی در مورد مهریه به بیان حضرت علی (ع) را ذکر کنید ؟

«مهریه را زیاد قرار ندهید ، زیرا سبب دشمنی می شود»

۱۳. در اصطلاح حقوقی حضانت به چه معناست ؟

قدرتی برای نگهداری و تربیت اطفال که به پدر و مادر اعطا شده است و قانون گذار طبق نظام خلقت ، وظیفه حفاظت جسمی و روحی فرزند را به والدین سپرده و آن را حق و تکلیف ایشان دانسته تا نگهداری و تربیت کودک تضمین و تامین گردد.

۱۴ موارد انحطاط اخلاقی پدر و مادر طبق قانون چیست ؟

اعتیاد، فساد اخلاقی ، بیماری روانی ، سوء استفاده از اطفال ، ضرب و جرح غیر متعارف

۱۵- همسران برای رشد و تعالی یکدیگر چه اقداماتی می توانند انجام دهند ؟

- ایجاد آگاهی از خیر و شر در محیط خانواده و اجتماع

- صبر و راست گویی

- احترام متقابل

- مدارا با یکدیگر

- دلسوزی و مهربانی نسبت به یکدیگر

- عدم استفاده از برنامه های مبتذل رسانه ای دیداری و شنیداری

- داشتن یک برنامه جمعی مانند مطالعه دسته جمعی و یا بازگویی مطالب علمی مفید در جمع خانواده

- شرکت جمعی در مراسم مذهبی

- ایجاد ارتباط خانوادگی با خانواده های با ایمان و درستکار